

Οι «σφήκες» του Αριστοφάνη

ΕΧΩ δει την παράσταση δύο φορές. Μετά από την πρεμιέρα συνειδητοποιήσα ότι τα μισά, τουλάχιστον, κόλπα και αστεία που είναι σκορπισμένα τόσο πλούσια στην παράσταση, δεν πρόλαβα να τα αντιληφθώ ή να τα κατανοήσω ή απλώς να τα προσέξω.

Ηταν κάτι σαν μια τηλεοπτική διαφήμιση, όπου στα λίγα λεπτά εμφανίζονται πολύ περισσότερα πρόσωπα και λεπτομέρειες, απ' ό,τι μπορεί να συγκρατήσει εκείνος που την πρωτοβλέπει. Μ' αυτόν τον τρόπο στο υποσυνείδητο του θεατή φυτεύεται η επιθυμία να τη ξαναδεί. Βέβαια, δεν είναι αυτό που επεδίωκαν οι σκηνοθέτες των «Σφήκων», αλλά απευθυνόμενοι και αυτοί στο υποσυνείδητο μας μας μετέδιδαν το μήνυμα μιας μεγάλης σκηνοθετικής δουλειάς, που ξεχειλίζει από ευρηματικότητα, πνεύμα, χιούμορ, στυλ. Αλλά αντί να δεχτώ υπάκουα το μήνυμα, άλλο ερχότανε στο μυαλό μου. Μέσα από τη συγχισμένη κατάσταση στην οποία βρίσκoμoυνα σαν θεατής προσπαθώντας να προλάβω, τουλάχιστον με τα μάτια, το κάθε κολπάκι, στο νου μου ανέλλεγε ένα απόσπασμα από μια υποτιθέμενη συνέντευξη που θα μπορούσε να δοθεί από τη διεύθυνση του θεατρικού οργανισμού: «Πιστεύουμε, πως οι συντελεστές και οι αρμόδιοι έχουν κάνει το παν για να πάρει φέτος η Κύπρος μας μια καλή θέση, που της αξίζει... Πιστεύουμε ότι μπορούμε να μπούμε και μέσα στους πέντε πρώτους...»

Δεν είμαι εγώ, που σύγχισα το φεστιβάλ Επιδαύρου με τη Γιουροβίζιον, αλλά ο ΘΟΚ. Είναι τόσο φανερό, ότι η πολυεξοδική και πολυπρόσωπη (32 ηθοποιοί) υπερπαραγωγή απευθύνεται προς τα έξω, απ' εδώ το πράγμα απλώς ετοιμάζoταν για εξαγωγή όπως γίνεται με τη συμμετοχή μας στη Γιουροβίζιον. Προσωπικά δεν με εγκατάλειπε το αίσθημα ότι για μένα, για ένα μέσο κύπριο θεατή, δεν θα έμπαιναν σε τόσο κόπο. Δεν είμαι καθόλου υπέρ της λιτότητας στα πολιτιστικά, κάθε άλλο, όμως όταν ο στόχος είναι να ανεβαστεί μια πολυεξοδική καλή αριστοφανική παράσταση και όταν το αποτέλεσμα είναι η παράσταση να μην μοιάζει αριστοφανική, ε, τότε, μας μέ-

νουν μόνο τα έξοδα.

Τέτοια λόγια χρειάζονται αποδείξεις. Λοιπόν, η παράσταση δεν είναι αριστοφανική, διότι η ιδέα του τρελλοκομείου η μοναδική οργανωτική ιδέα της παράστασης, στην οποία είναι υποταγμένα όλα, μπαίνει σε βίαια σύγκρουση με το ύφος και το ήθος του αριστοφανικού κόσμου. Πιστεύω, ότι ούτε ο Αριστοφάνης, ούτε ο Καραμανλής, η φράση του οποίου για την Ελλάδα — απέραντο φρενοκομείο (το αποκορύφωμα της σατιρικής ιδέας της παράστασης) εννοούσαν ένα τόσο θλιβερό πράγμα σαν αληθινό ψυχιατρείο, με κάγκελα στα παράθυρα, με νοσοκόμους, βαριά τους, τιμωρίες σε στυλ. One blew over the Cocco's nest». Αλλο η απέραντη καρναβαλιστική ζωογόνος τρέλλα του Αριστοφάνη και άλλο το κλίμα ενός ψυχρού και σκληρού δημιουργήματος του πολιτισμού, όπως είναι το ψυχιατρείο. Αλλο «όλοι μας είμαστε τρελλοί, βρε αδελφέ» και άλλο να παρομοιάσεις όλη την Ελλάδα με το φρενοστρατόπεδο της Λέσβου. Καταλαβαίνω, ότι η ιδέα του Αριστοφάνη για την εντατική κούρα μιας κοινωνικής ασθένειας μπορούσε να δώσει ώθηση στο σκηνικό παιχνίδι της ψυχοθεραπείας, μα τότε της εξηγγείται το φινάλε, γιατί να μην εμπνεύσει τους δημιουργούς και η ιδέα της εξυγίανσης.

Η πληθωρική ευρυματικότητα (ευρυματικότητα Γαβριηλίδη + ευρυματικότητα Ταλιώτη) υπηρετεί το ιδανικό του

κομψού σνομπισμού, του «ίπ», και η διαφορά τους με το λαϊκότατο θερσήτικο πνεύμα του Αριστοφάνη είναι χτυπητή. Πριν λίγα χρόνια ο Γαβριηλίδης υπέταξε την παράσταση του «Δύσκολου» του Μενάνδρου στην εξίσου άσχετη με το έργο ιδέα Playboy» και δισκοθήκες. Δεν έχω ιδέα αν εκείνη η παράσταση άρεσε στο Φεστιβάλ Επιδαύρου, ίσως ναι, για να ξαναεπικυρώσει κάτι τόσο παρόμοιο.

Ο Νεόφυτος Ταλιώτης έχει ταλέντο στην τέχνη της σατιρικής μίμησης και την χρησιμοποιεί σαν βασικό μέσο στη σκηνοθετική του δουλειά. Μάλλον αυτός θα είναι ο πατέρας των πιο πετυχημένων μικροαστειών της παράστασης που αναμφίβολα υπήρχαν. Ο Αγγελος Αγγελή πολύ σωστά έλυσε εικαστικά το πρόβλημα, το οποίο είχαν θέσει μπροστά του οι σκηνοθέτες, άσχετα πως δεν έπρεπε να το θέσουν μπροστά του. Εφτίαξε το παγωμένο κλίμα της νοσοκομικής ασπράδας, τα άθλια κοστούμια των ψυχασθενών κ.λπ.

Ο Μιχάλης Χριστοδουλίδης είχε να γράψει πολλά χορικά κομμάτια για την παράσταση. Μερικά απ' αυτά — όπως το πολεμικό, όταν οι Σφήκες ετοιμάζονται για επίθεση — είναι πολύ ωραία, τα άλλα όμως ιδιαίτερα προς το φινάλε — λιγότερου ενδιαφέροντος. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει με τη χορογραφία μα και με τη σκηνοθεσία — το φινάλε είναι το πιο ξεθωριασμένο κομμάτι της παράστασης.

Υπάρχει κάτι στην παράσταση του ΘΟΚ, που προσφέρει πραγματική απόλαυση. Είναι το παίξιμο του Αντώνη Κασαρή. Μόνο μία φορά τον είχα δει στη σκηνή στις «Εκκλησιάζουσες» του Μωρτζου — Χρυσικάκου, αλλά ήταν αρκετό να μάθω αυτό που ήξεραν οι άλλοι κύπριοι θεατές — ότι πρόκειται για ένα καλό ηθοποιό. Πολύ ακριβές και καθαρόγραμμα παίξιμο, χωρίς καμιά επίδειξη δεξιότητας, έπαιξε τώρα, δεν φύλαγε δυνάμεις για την Ελλάδα.

Και ένας πολύ προσωπικός επίλογος. Πρόσφατα διεκδικήσα μια θέση στο ΘΟΚ και απέτυχα. Οπωσδήποτε, για να κρατήσω μια καθωσπρέπει στάση, έπρεπε να αποφεύγω τον κίνδυνο να κατηγορηθώ για εκδικητικότητα και προσευχόμενα να μου αρέσει η παράσταση του ΘΟΚ. Αλλά αυτό δεν ήταν γραφτό να γίνει. Ετσι φοβάμαι πως θα κατηγορηθώ για εκδικητικότητα.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ

Μετάφραση: Λεωνίδας Ζε-
νάκος. **Σκηνοθεσία:** Εύης
Γαβριηλίδης - **Νεόφυτος**
Ταλιώτης. **Σκηνικά** - **κο-**
στούμια: Αγγελος Αγγελή.
Μουσική: Μιχάλης Χριστο-
δουλίδης. **Χορογραφίες:**
Κάθριν Χριστοφίδου. **Βοη-**
θός σκηνοθέτης: Δέσποινα
Μπεμπεδέλη. **Βοηθός Χο-**
ρογράφος: Ελφρίντα Κρέν-
τς. **Παίζουν:** Γιώργος Τσι-
άκκας, Σταύρος Λούρας,
Κώστας Δημητρίου, Αντώ-
νης Κατσαρής, Στέλιος
Καυκαρίδης και άλλοι.